

“Vandaag Verhaeren Vertalen” – Inleiding studienamiddag op 3 juni 2016

Het is evident dat ik als campusrector het soort initiatieven als “Vandaag Verhaeren Vertalen” ten zeerste waardeer en steun. Ik dank dan ook de collega’s D’hulst en Nachtergaele voor de organisatie ervan.

In ons beleidsplan voor KULAK hebben we vooral de nadruk gelegd op onderzoek om het verschil te kunnen maken met de vaak kortademige, op toepassingen gerichte R&D (meer D dan R) waarmee de ons omringende hogescholen te pas en (misschien meer nog) te onpas (?) uitpakken.

Hoe belangrijk daarbij de link met het industriële weefsel van de streek ook moge zijn, dat alles mag niet de indruk wekken als zou het onderzoek uit de sfeer van de cultuurwetenschappen in deze van geen tel zijn.

Integendeel, een universiteit heeft tot taak alle dimensies van het wetenschappelijke spectrum te behartigen. In de humane wetenschappen in het algemeen – en in mijn faculteit (PPW) in het bijzonder - is het gevaar niet denkbeeldig dat de zogenaamde geesteswetenschappelijke tendensen als “altmodisch” aan de kant worden geschoven, ten gunste van zo gezegde “evidence based” kennis.

Toch doen de recente ontwikkelingen in onze samenleving de cultuurhistorische reflectie opnieuw aan belang winnen. Vragen die te maken hebben met onze “toekomst” worden opnieuw gekoppeld aan deze van onze “herkomst”.

Enige tijd geleden verscheen in *Die Zeit* een interview met Francis Fukuyama – gretig overgenomen door *Knack* - over het destijds door hem geproclameerde “einde van de geschiedenis”. Ook nu nog blijft Fukuyama zweren bij het idee dat er geen alternatief is voor de liberale democratie, maar hij voegt er wel aan toe dat we op dit moment de “verkeerde” richting uitgaan, wat blijkt uit de crisissen die we thans in het Westen meemaken.

Bij zulke normatieve uitspraken wordt vanzelfsprekend gretig gespeculeerd over de in te zetten remedies tegen de hedendaagse aberraties. Waar is het verkeerd gelopen en wat kunnen wij doen om zoiets te verhelpen? Ook in ons land hebben de terroristische aanslagen opnieuw opvoeding en onderwijs in het vizier genomen – al te gemakkelijk wordt een en ander door geschoven naar de school, die het weer eens moet oplossen.

Als historisch pedagoog heb ik mijn hele leven gewaarschuwd tegen al te simplistische opvattingen over zulk een “pedagogisering” van de maatschappelijke problemen... het is zeker niet omdat in schoolboeken Jantje plots met Ali gaat spelen, dat de tolerantie onder de bevolking zal toenemen, net zo min als de geslachtsrollen overigens zijn veranderd, omdat dat vaders plots in de leerboeken geen kranten meer lazten (en een pijp rookten), terwijl moeder de afwas deed... De steeds verder toenemende feminisering van ons onderwijs kan gemakkelijk als tegenbewijs worden ingeroepen. Maar ik dwaal af.

Wat ik wil zeggen is dat ikzelf, als historisch onderzoeker van schoolboeken b.v. , geweldig geïnteresseerd ben, in de afloop van dit colloquium. Vragen uit het programma als “moet Verhaeren een plaats verwerven in de canon van de Vlaamse en/of Nederlandstalige literatuur en cultuur?” laten me geenszins onberoerd. Want ze impliceren ook het onderzoek naar het verleden. Heeft Verhaeren er in die canon ooit een gehad? En zo ja, in welke context, met welk (opvoedings)doelen en met welke (opvoedings)effecten, op korte zowel als op lange termijn.

Bij de voorbereiding van mijn tussenkomst in het doctoraat van Marc Van Kerchove over de plaats van S. Streuvels en C. Buysse in schoolboeken, dat onlangs nog op Kulak werd verdedigd, zocht ik

naar autobiografische fragmenten om uit te zoeken wat daar bij de toenmalige jeugd van was blijven hangen. En ja hoor, ik stootte onder meer op een bekentenis van Gaston Eyskens - die behoudens Streuvels (over Buysse sprak hij niet eens) niet veel moest hebben van de Vlaamse "heimatliteratuur", maar hij dweepte wel met Russische en Scandinavische auteurs, evenals met – ik citeer - "Friedrich Schiller, Wolfgang Goethe, Alfred de Musset, Alphonse de Lamartine, Charles Baudelaire en Emile Verhaeren" – einde citaat.

Is die gerichtheid op de wereldliteratuur – bij uitstek een element van de Bildung die wij met het KU Leuven en Kulak beleid op het oog hebben - dan ten enenmale verdwenen? Of heeft dat nooit echt bestaan? Alleen in de dromen van enkele curriculumbouwers? Of in de nostalgische bespiegelingen van ouder wordende mannen?

Benno Barnard (vertaler van Verhaeren en eerder als spreker aangekondigd) parafraserend menen we te mogen stellen dat veel historisch onderzoek - het historisch pedagogische niet uitgezonderd – al te vaak een verleden (re)construeert dat als zodanig nooit heeft bestaan, in de hoop daardoor een toekomst te kunnen creëren, die evenwel als zodanig ook nooit zal kunnen bestaan....

Met deze doordenker geef ik graag het woord aan de echte specialisten ter zake, Lieven en Vic, die de studienamiddag verder inhoudelijk zullen voorstellen.

Marc Depaepe

Campusrector